

Landelijk Haspengouw vanuit Mettekoven

Zo maar ergens te midden van het Haspengouwse landschap ligt Groot-Gelmen: een tros huizen rond een kerktoeren, hier en daar een stevige vierkantshoeve en niet te vergeten een fraai kasteeltje, nu omgebouwd tot horecazaak. Het is een mooi dorpje, zoals er hier zoveel verborgen liggen in de plooiën van het landschap. De wandeling leidt naar Mettekoven, nog kleiner, nog mooier, over een weg die indertijd door de Romeinen ontworpen werd en nu omzoomd is met fruitbomen.

Onze wandeling start op het **'beste plein van Limburg'**, het hart van een klein dorpje: Mettekoven. Vanop het plein zie je hoogstamboomgaarden, een glooiend landschap, een vierkantshoeve, een kapelletje. Kortom je belandt meteen in de Haspengouwse sfeer die deze wandeling wil oproepen: lieflijk, warm, charmant, gemoedelijk.

- Afstand: 6,7 km (via alternatieve route 7,4 km)
- Vertrek en einde: parking centrum Mettekoven (kruispunt Mettekovenstraat – Bergstraat, 3870 Mettekoven). GPS-coördinaten: N 050°46'52.05" E 005°17'26.73"
- Karakter: landelijke wandeling
- Wegdek: 70% verharde wegen
- Bewegwijzering: niet bewegwijzerd
- Reliëf: licht heuvelachtig
- Rolstoel/kinderwagen: moeilijk met kinderwagens, niet mogelijk met rolstoelen
- Openbaar toilet: achter de Helshovenkapel ('E' op de kaart)

Wanneer bloesems?

Afhankelijk van de weergoden krijgen de bomen hun bloesemkleedje in april. Meestal meldt de eerste bloesem zich in de tweede helft van april. Grotendeels zijn de nachttemperaturen in maart bepalend wanneer de zwellende knoppen de eerste bloemetjes tonen. Hoe lang de bomen hun witte of roze kleedje dragen is ook opnieuw afhankelijk van het weer. Vriestemperaturen, hagel maar ook extreem hoge temperaturen voor de tijd van het jaar beïnvloeden sterk de bloesems. Gemiddeld kan de bloeitijd gerekend worden op 10 tot 12 dagen. Op de website van toerisme Sint-Truiden kan je de situatie van de bloesem op de voet volgen, www.toerisme-sint-truiden.be en klik door naar bloesemmeter online.

Normaal dragen eerst de kersenvruchten hun bloesem, daarna de perenboom en als laatste de roze bloesem van de appelbomen, maar ook hier spelen diverse factoren een rol. Er zijn vroege en late variëteiten, de ligging van de boomgaarden, ...

TAVERNE MARTENSHOF

Diezelfde sfeer die we willen oproepen met deze wandeling vind je ook in het Martenshof, gelegen op de startplaats. Je kan er terecht voor een drankje op het terras, een hapje of een streekmenu. De kaart biedt een ruime keuze uit grootmoeders keuken. Groot terras vooraan en achteraan. Uitzicht op het dorpsplein door de luisteraars van Radio 2 Limburg gekozen als "het beste plein van Limburg". Haspengouwse specialiteiten genietbaar met fruitsap of een streekbierje.

Adres: Bergstraat 1, 3870 Mettekoven, tel. 011 48 62 76, www.martenshof.be

> Legende: = wegwijzer = bezienswaardigheid
Foto's: AT-Europe en Lies, Martenshof

Routebeschrijving

A Mettekoven

Enkele jaren geleden werd het dorpsplein van Mettekoven grondig onder handen genomen. Het eindresultaat is een heerlijke rust- en ontmoetingsplaats met grasvelden, zitbanken, hoogstam fruitbomen en enkele parkeerplaatsen. Niet echt verwonderlijk dat de luisteraars van Radio 2 Limburg dit plein kozen als “het beste plein van Limburg”. Mettekoven heeft 160 inwoners (cijfers 2015), logisch dat je hier nog het échte dorpsleven van vroeger kan herkennen.

B Sint-Martinuskerk

De eenbeukige Sint-Martinuskerk van Mettekoven vlakbij beschikt over kerkmeubilair dat nog grotendeels uit de 19de eeuw stamt. Op het kerkhof ontdek je enkele grafkruisen uit de 17de en 18de eeuw.

1 Van aan het Martenshof wandel je naar en voorbij de Sint-Martinuskerk van Mettekoven. Blijf de wegbedding volgen. Tussen een huis met een grote witte poort en een kapelletje (let op het bijzondere boomstronkstoeltje) stroomt de Beek en dan onder het wegdek door naar de overzijde van de Mettekovenstraat. Je stapt voorbij de voormalige Mettekovenmolen (op het nummer 3), die eeuwenlang zijn energie haalde uit de beek de Herk. Het grote rad ligt er te verroesten. Hier kan je al een keuze maken om de route al dan niet in te korten.

2 Wie de route wil inkorten kan hier de hoofdweg blijven volgen en dan rechtsaf gaan waar de pijl staat naar Château de la Motte. Even verder toont een kersenboomgaard weer een specifiek stukje Haspengouw en zie je rechts een grote bakstenen gebouw dat een africhtingsstal voor paarden huisvest.

Wie de wandeling graag volledig doet, gaat het onverharde pad in, daar waar er links een grote boom staat en aan de overkant van het huis met het grote rad (nr 3). Nog beter herkenbaar door de wandelpaal met het symbool ‘blauwe ruit’. Volg nu dit symbool. Meteen rechts zie je een waterzuiveringsstation. Hier loopt ook een GR-pad. Dit natuurpad is echt schitterend mooi. Geniet er van de stilte, enkel ‘verstoord’ door lustige vogelgezangen. Je komt uit bij de kerk van Klein-Gelmen. Op je rechterzijde kan je je eerste dorst al laven in het toeristencafé ‘t Catarakske. De kerk valt wel erg groot uit voor een dorp met de naam Klein-Gelmen.

Aan het café sla je rechtsaf. Als je over de beek Herk stapt, volg je **niet** langer meer de blauwe ruit, maar WEL het teken met een oranje bol. Verderop, waar de weg begint op te lopen, sla je links af in de Engelsmanshovenstraat.

3 In de Engelsmanshovenstraat volg je nu de oranje bol en die zal je wat verder naar rechts doen afbuigen op een zijweg, bij een verkeersbord ‘uitgezonderd aangeland landbouwgebruik’. Een beetje verder moet je flink beginnen klimmen. Vergeet niet tijdens de klim af en toe achter je te kijken en te genieten van het prachtige uitzicht.

Net voor je boven bent, moet je naar rechts afslaan op een betonbaantje. Dat gaat na enkele meters goed bergaf. Je komt op een grotere weg. Volg vanaf nu **niet** meer de oranje bol maar ga links de rijbaan op. Je bevindt je nu op grondgebied van Groot-Gelmen. Wat verder bij de eerste zijweg sla je rechtsaf (geen naambordje) tot het eind. Je komt op een Y-splitsing. Sla linksaf. Beton wordt asfalt. Stap nu door tot je bij een afslag aan je linkerhand een bord ziet van het Château de la Motte. Ga dit onverharde pad in. Je komt zo vanzelf op de parking van het kasteel. Ga gerust de parking af tot bij het kasteel.

Luswandeling GROOT-GELMEN

C Château de la Motte

De geschiedenis van het kasteel 'de la Motte' gaat terug tot het midden van de 14de eeuw, toen er op deze plek een mottoren gebouwd werd door iemand van de plaatselijke adel. Het gebouw kende een wisselvallige geschiedenis: een brand, verwoesting, plundering, heropbouw en uitbreiding. In de kelders van het huidige kasteel uit 1865 is nog een stuk van die oorspronkelijke toren te zien. Omheen het kasteel, langs de vijver en in het boomrijke park staan diverse beelden die allemaal het paard als thema hebben. Links van het kasteel trekt een klein vijvertje je aandacht. Op een plaatje kan je lezen dat dit de Mottebron is, vandaar de naam van het kasteel. Groot-Gelmen was de eerste gemeente in België met een moderne waterleiding met water van een bron.

D Uitbreiding, een bezoekje aan de dorpskern van Groot-Gelmen

Op ongeveer 900 meter van kasteel 'de la Motte' ligt het centrum(je) van Groot-Gelmen. In plaats van rechts in de Helshovenstraat wandel je nu links in de Groot-Gelmenlaan. Op het einde ervan staat de Sint-Martinuskerk op een heuveltje met bomen, 42 treden hoog. Tegenover de kerk ligt De Swaen, de oudste nog bestaande herberg van Limburg, nu gerestaureerd en uitgebaat als restaurant. Hoewel de muurankers 1656 vermelden zijn er aanwijzingen dat het gebouw nog ouder is.

Overigens, de naam Groot-Gelmen, nu een deelgemeente van Sint-Truiden, zegt niets over de omvang van het dorp. Groot-Gelmen is wel groter dan Klein-Gelmen, dat nu een deelgemeente van Heers is: 492 ha tegen 308 ha.

4 Verlaat het kasteeldomein via het kasseiwegje. Ga dan naar links in de Mettekoovenstraat. Onmiddellijk kruis je de Fonteinbeek, een zijbeekje van de Herk. Wat verder mag je rechts in de Helshovenstraat, volg de richting van de pijl 'Helshovenkapel'. Kijk best uit voor 'laagvliegers'. Je zal hier vooral hoogstamboomgaarden zien. Je stapt nu tot aan de kapel van Helshoven die in de achtergrond opdoemt.

5 Net voor de Kluiskapel, beter gekend als de Kapel van Helshoven, wandel je rechts in de Romeinse Kassei. Deze heirweg, waar ooit Romeinse legioenen voorbijtrokken, liep van Tongeren naar Tienen. Het duurt niet lang of je bevindt je midden het fraaie fruitlandschap dat Haspengouw zo typeert. Een openbaar toilet is gelegen in een gebouwtje achter de kapel, toegang langs de Romeinse kassei.

E Kapel van Helshoven

De Kapel van Helshoven is al sinds de 13de eeuw een bedevaartsoord: hier wordt Onze-Lieve-Vrouw van Blijde Verwachting vereerd. Binnen in de kapel kan je het beeldje (achter beveiligd glas) gaan bewonderen. Aanvankelijk vonden pelgrims en reizigers hier een onderkomen in een gasthuis dat opgericht werd door een geestelijke ridderorde, de Johanniters. Na een brand in 1574 (Tachtigjarige Oorlog) werd in 1661 de huidige kapel opgetrokken door Edmond, grootcommandeur van Alden Biesen. In 1674 werd naast de kapel een kluis gebouwd (eenvoudige woonst met 2 verdiepingen). Van 1674 tot 1908 woonden hier kluzenaars van de Teutonische Orde.

Een kluzenaar was toen niet iemand wat nu in de volksmond bekend staat als een persoon die bewust in afzondering leeft, ver weg van de maatschappij en het contact met anderen schuwt. Neen, dit waren religieuze celibatairen, maar geen priesters, die zich ophielden in een kluis. Aanvankelijk zich verdiepend in gebeden maar steeds meer verrichten zij andere taken zoals het geven van catechismus, het verzorgen van zieken en zetten zij zich belangeloos in voor het gewone volk.

De laatste kluzenaar, Andreas Gielen, overleed op 13 april 1908 en kreeg een beeld in het tuintje naast de kapel. Op de plaats waar de kluis zich bevond (achter de kapel), staat nu in een bloemenperkje een wit stenen monument ter ere van de 14 kluzenaars die hier leefden. Een lijst met de namen vind je in de kapel bij het binnenkomen aan je rechterkant. De kluis raakte in verval en werd afgebroken in 1926.

De kapel staat eigenlijk in Hoepertingen, hoort administratief tot het grondgebied Borgloon maar wordt toch tot de parochie van Groot-Gelmen gerekend. Sinds 1974 is de kapel een beschermd monument.

In het park van de kapel is er ook nog een crypte. Een onwaarschijnlijke rijkdom aan beelden, schilderijtjes, doeken, kaarsen, bedankingsplakkaatjes, enz maken dit één van de kleinste kerkelijke musea die er moet bestaan op deze wereld. Je vindt er tevens een waterput daterend uit de Romeinse tijden. Het water werd vooral gebruikt door de boeren om boter te 'wassen'. Vrouwen kwamen hier de was doen.

Een opmerkelijke figuur in de instandhouding van dit bedevaartsoord is broeder Arsène. Hij is de persoon die het beeldje van Onze-Lieve-Vrouw van Blijde Verwachting liet zegenen door paus Johannes Paulus II tijdens zijn bezoek aan Ieper in 1985. Foto's daarvan vind je bij de ingang van de kapel. Het was ook broeder Arsène, toen al op vergevorderde leeftijd, die tijdens de hype die ontstond bij het uitzenden van de tv-reeks Katarakt (2008) als gids optrad en het verhaal van de Helshoven kapel honderden keren vertelde aan de horden toeristen die naar Haspengouw kwamen afgezakt.

Het beeldje werd reeds 2 keer gestolen, daarbij flink beschadigd maar gelukkig telkens teruggevonden. Het laatst gebeurde dat op ... een voddemarkt. Sindsdien staat het in een beveiligde glazen stolp. Wie een kaarsje wil branden, krijgt daartoe ook de gelegenheid in het parkje. Er staan voldoende wegwijzers. Er worden nog steeds misvieringen gehouden op dinsdag en donderdag door priesters Franciscanen. Maar hét grote evenement vindt telkens plaats op 15 augustus ter gelegenheid van O.L.V.-Hemelvaart. Dan komen bedevaarders van heinde en ver naar een openluchtmis.

F Herkvallei

Rechts stroomt de Herk, die op een paar honderd meter van hier ook het water van de Fonteinbeek opvangt. Langsheen de lichtjes op en neer gaande Romeinse Kassei strekken zich zo ver als je kunt kijken laagstam boomgaarden uit, in het seizoen rijkelijk beladen met lekker Haspengouws fruit.

Let ook op de Herkvallei met de steile hellingen die het bescheiden beekje in de loop der tijden uitgesleten heeft in de bodem. De Herk ontspringt in Rukkelingen-Loon, nabij de Taalgrens. Op de grens van Herk-de-Stad en Halen staat ze haar water af aan de Demer.

6 200 m nadat je voorbij het riviertje de Herk bent gestapt, kom je op een plek waar er vlak na elkaar 3 paaltjes staan. Eentje wijst op het fietsknooppunt 161, een ander heeft een merkteken van een Bloso fietsroute en eentje heeft het symbool een oranje bol. Sla net vóór de beschreven 3 paaltjes rechtsaf op een onverhard pad langs de boomgaard.

Op dit onverhard traject kom je eerst door boomgaarden om daarna tussen laagstammig hout te wandelen. Vooral wie wil genieten van rust en een mooie natuur.

Het mag misschien lijken of je hier een privé-pad neemt, maar loop gerust door. Het gaat licht bergop. Bij de eerste Y-splitsing ga je rechtdoor bij een paaltje met de richting van de oranje bol. Dit pad wordt een mooie afsluiter van de wandeling. Langzaam daal je af naar Mettekoven. We hebben nog een tip als je terug op de vertrekplaats bent: De Plantage, punt 'I' op de kaart. Een aangename plek om ideeën op te doen en nog iets mee te nemen vanuit Haspengouw.

Luswandeling GROOT-GELMEN

Alternatieve route

Wil je liever de verharde weg volgen? Ga bij punt 6 op de kaart rechtdoor tot aan het Heksenmonument. Daar ligt punt 7 op de kaart.

G Heksenmonument

Het Heksenmonument, hoog op een vreemdsoortige buizenconstructie, werd in 1982 opgericht op de plaats waar in 1667 de zogenaamde heks Johanna Michiels haar doodvonnis hoorde uitspreken na een proces dat 2 jaar duurde. Zij werd ten onrechte verbrand. Het is een werk van Gerard Moonen. Het lijkt alsof de heks ten hemel wordt gedragen en dat symboliseert net het beeld met de verdraagzaamheid.

H Tjenneboom

Wil je eerst een kijkje nemen bij de precieze plaats waar de heks Tjenne eeuwen geleden op de brandstapel aan haar einde kwam, stap dan een paar honderd meter rechtdoor. De boom die er nu staat, de Tjenneboom, werd in 1970 geplant door de toenmalige

burgemeester van Gotem. Keer terug naar het kruispunt van daarnet.

7 Bij een wegsplitsing, waar het Heksenmonument ter ere van de heks Tjenne staat, heb je keuze tussen wegen naar de vier windstreken. Kies hier rechtsaf, tevens de richting van knooppunt 163 van het Limburgse Fietsroutenetwerk. Aanvankelijk loop je vooral tussen akkers waar je een schitterend uitzicht hebt over de golvingen van het Haspengouwse landschap. Nadien komen de fruitbomen in zicht, zowel hoogstam als laagstam. Een behoorlijk felle afdaling leidt je over de kasseien van de Bergstraat, onder andere voorbij De Plantage. Helemaal beneden ben je aan het eindpunt van deze wandeling aan de taverne Martenshof.

I De Plantage

De Plantage biedt natuurlijke artistieke sfeercreaties aan. Wil je inspiratie opdoen voor de decoratie van je eigen tuin? Op zoek naar die tuinkaboutertje waarvan je droomt, een charmant sculptuurtje, een ideetje voor de aanleg van perken, vijvertjes, ... of dat bloempje of plantje waar je al zo lang naar zoekt? Ook is er een apart hoekje met sfeerverlichting, mode-accessoires, enz. Ga dan zeker eens binnen een kijkje nemen en leer hoe groen en kunst beide hand in hand kunnen gaan. Openingsuren op donderdag en vrijdag van 10.00 tot 18.00 u, op zaterdag en zondag van 11.00 tot 17.00 u. Meer info: www.plantage.be

Luswandeling GROOT-GELMEN

Einde wandeling

Ben je toe aan een drankpauze of is er de nood om energie bij te tanken, dan is het Martenshof een gedroomde plek hiervoor. Els en Lies Maes ontvangen je allerhartelijkst op de grote terrassen zowel vooraan op het plein als achteraan de taverne. Elke dag van 11u30 tot 21.00 u, op zondag vanaf 10.00 u tot 21.00 u. Op dinsdag en woensdag gesloten. Maar tijdens de bloesemperiode, alleen bij mooi weer, houden Els en Lies wél op dinsdag en woensdag de deuren open.

In een nostalgisch en uiterst charmant landelijk kader kan je er genieten van alle soorten dranken waaronder enkele lekkere streekbieren, snacks en (h)eerlijke gerechten uit oma's keuken. Zowel in de taverne als op de menukaart vind je knappe spreuken, oneliners en doordenkertjes. Alles wat het leven in Haspengouw zo intens beetje Bourgondisch maakt, dat vind je hier terug in Martenshof. Ook honden zijn er welkom, aan de deur staat altijd een waterbakje voor hen klaar.

Misschien denk je, deze omgeving ken ik ergens van. Inderdaad, in deze buurt werden heel wat locaties gebruikt voor de opnames van de succesvolle tv-serie Katarakt over de Haspengouwse fruitsector.

